

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษามโนทัศน์ทางจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา โดยดำเนินการตามขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

การรวบรวมนิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้ในการวิจัย

นิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 116 เรื่อง ได้มาจาก 3 แหล่ง คือ

1. นิทานพื้นบ้านจากงานวิจัยเรื่อง "วรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา" โดยปรีชา อวยตระกูล จำนวน 60 เรื่อง
2. นิทานพื้นบ้านจากหนังสือเรื่อง "ของดีโคราช" เล่ม 1 เล่ม 2 เล่ม 3 รวบรวมโดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ รวม 26 เรื่อง
3. นิทานพื้นบ้านที่ได้จากวิทยากรในท้องถิ่นของจังหวัดนครราชสีมา จากการสุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้นิทานพื้นบ้านที่ไม่ซ้ำกัน จำนวน 30 เรื่อง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวม

ในการไปพบวิทยากรในท้องถิ่นนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอำเภอและหมู่บ้าน เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร เบื้องต้น เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา แล้วพบว่า ในจังหวัดนครราชสีมา นั้นมีนิทานพื้นบ้านอยู่ทุกอำเภอ และผู้วิจัยไปศึกษาหาข้อมูล เบื้องต้น โดยการออกไปเก็บนิทานพื้นบ้านด้วยตนเอง พบว่านิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา นั้นมีปรากฏอยู่ทั่วไปในหมู่บ้าน ที่เป็นไปตามเกณฑ์ (รายละเอียดหน้า 54)

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอำเภอและหมู่บ้าน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างของพื้นที่ในการเดินทางไปพบวิทยากรในท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายชั้น (Multi-Stage Random Sampling) ตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีทั้งหมด 20 อำเภอ กับ 3 กิ่งอำเภอ ผู้วิจัยสุ่มตามสัดส่วนร้อยละ 10 โดยวิธีการสุ่มแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากได้จำนวน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา และอำเภอโชคชัย

ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างตำบลในแต่ละอำเภอจากขั้นที่ 1 การสุ่มตำบลจากอำเภอที่สุ่มได้คือ อำเภอเมืองนครราชสีมา และอำเภอโชคชัย ผู้วิจัยสุ่มตามสัดส่วนร้อยละ 10 โดยวิธีการสุ่มแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากได้ทั้งหมด 3 ตำบล คือ อำเภอเมืองนครราชสีมา สุ่มได้ตำบลหัวทะเล ตำบลบ้านใหม่ อำเภอโชคชัย สุ่มได้ตำบลกระโทก

ขั้นที่ 3 การสุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน ดำเนินการเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3.1 สุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน ผู้วิจัยสุ่มหมู่บ้าน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากตำบลหัวทะเล ตำบลบ้านใหม่ และตำบลกระโทกที่สุ่มได้ในขั้นที่ 2 ได้หมู่บ้าน 21 หมู่บ้าน โดยการใช้เกณฑ์ดังนี้

1. เป็นถิ่นที่อยู่ของชาวไทยโคราชที่เป็นพุทธศาสนิกชน มีอาชีพการเกษตร เป็นอาชีพหลัก และใช้ภาษาถิ่นโคราช เป็นภาษาหลักในชีวิตประจำวัน
2. มีความสะดวกในการติดต่อ มีถนนเข้าถึงหมู่บ้านการติดต่อเป็นไปได้ดีแม้ในฤดูฝน
3. ความสมบูรณ์ของหมู่บ้าน คือ มีวัดในพุทธศาสนา และโรงเรียนประถมศึกษาประจำหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3.2 จากการสุ่มหมู่บ้านในขั้นที่ 3.1 ผู้วิจัยสุ่มหมู่บ้านเพื่อใช้รวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสุ่มแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากร้อยละ 25 ของหมู่บ้านในแต่ละตำบลได้จำนวน 6 หมู่บ้าน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

เมื่อได้หมู่บ้านทั้ง 6 หมู่บ้านแล้ว ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้นำหมู่บ้านดังกล่าวในการแนะนำวิทยากร และผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์วิทยากรทุกคนที่ได้รับการแนะนำด้วยตนเอง ซึ่งมีวิทยากรทั้งหมด 30 ท่าน วิทยากรแต่ละท่านอาจจะเล่านิทานพื้นบ้านหลายเรื่อง ถ้าเป็น เรื่องที่ซ้ำกันผู้วิจัยจะคัดออกไป

ตารางที่ 1 ชื่อหมู่บ้านที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ชื่ออำเภอ	ชื่อตำบล	หมู่บ้านตามหลักเกณฑ์	หมู่บ้านที่เลือก
อำเภอเมือง นครราชสีมา	หัวทะเล	บ้านพะไล	
		บ้านหนองบัวศาลา	
		บ้านหนองตะลุงมุก	บ้านพะไล
		บ้านคอนขวาง	
อำเภอเมือง นครราชสีมา	บ้านใหม่	บ้านหนองคาง	
		บ้านโกรกเคียนท่า	
		บ้านมะขามเฒ่า	
		บ้านภูเขาลาด	บ้านมะขามเฒ่า
		บ้านศิระชะเลิง	บ้านศิระชะเลิง
โชคชัย	กระโทก	บ้านกำทวด	
		บ้านยางใหญ่	
		บ้านโชคชัย	
		บ้านท่าเยี่ยม	
		บ้านคอน	
		บ้านพะโค	บ้านพะโค
		บ้านหนองคล้า	บ้านบึงทับปรายค์
		บ้านพิชิตศุโขทัย	บ้านโจด
		บ้านบึง	
		บ้านบึงทับปรายค์	
บ้านโนนเพชร			
บ้านโจด			

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ฉบับ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อใช้สำหรับบันทึกสถานภาพของวิทยากร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค หน้า 204)
2. ตารางจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยประเภทของนิทานพื้นบ้าน รูปแบบของนิทานพื้นบ้าน รายชื่อนิทานพื้นบ้าน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค หน้า 205)
3. ตารางวิเคราะห์มโนทัศน์ทางจริยธรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เกณฑ์มโนทัศน์ทางจริยธรรม ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ หัวข้อจริยธรรม และความหมาย มโนทัศน์ทางจริยธรรม ลักษณะของมโนทัศน์ทางจริยธรรม ข้อความที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านที่สอดคล้องกับจริยธรรมนั้น ๆ และความถี่ของจริยธรรม จำแนก เป็นประเภทตามรูปแบบ จำนวน 5 ตาราง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค หน้า 206)

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน และจริยธรรม เพื่อนำมาสร้าง เครื่องมือ ดังนี้

1. สร้างแบบสัมภาษณ์ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค หน้า 204)
2. สร้างตารางจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้าน โดยใช้หนังสือคติชนวิทยาของ กิ่งแก้ว อัครถาวร (2519) และหนังสือคติชาวบ้านของ กุหลาบ มัลลิกะมาส (บปป.) เป็นเกณฑ์ในการสร้าง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค หน้า 205)
3. สร้างตารางวิเคราะห์มโนทัศน์ทางจริยธรรม โดยศึกษาจริยธรรมและความหมาย มโนทัศน์ทางจริยธรรมทั้งหมด จากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ดังตัวอย่าง

หัวข้อจริยธรรมและความหมาย	มโนทัศน์ทางจริยธรรม
<p>1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย ของบุคคลและสัตว์</p> <p>การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิต คือ การ เว้นจากการฆ่า หรือทำลายชีวิตคน และสัตว์ให้ตกลงไป</p> <p>การไม่ประทุษร้ายต่อร่างกาย คือ ไม่ทำร้ายร่างกายให้บาดเจ็บ พิการ หรือลำบาก การกักขังทรมาน การใช้ งานเกินพอดี ความรู้สึกพยายามปกป้องร้าย ตลอดจนการแสวงหาความสุขสนุกสนาน จากความทุกข์ของผู้อื่น ไม่ว่าจะคนหรือสัตว์</p>	<p>1. ทุกชีวิตย่อมปรารถนาความสุข ไม่อยาก ได้รับความทุกข์</p> <p>2. หากปรารถนาความสุข อย่าสร้าง ความทุกข์ให้ผู้อื่น</p> <p>3. ให้ทุกข์แก่ท่านทุกข์นั้นถึงตัว</p> <p>4. การเบียดเบียนกัน การจองเวรกัน คิดแก้แค้นต่อกันเป็นบาป</p>

4. สร้างตารางวิเคราะห์มโนทัศน์ทางจริยธรรมทั้งหมดที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ซึ่งประกอบด้วย หัวข้อจริยธรรมและความหมาย มโนทัศน์ทางจริยธรรม
ลักษณะของมโนทัศน์ทางจริยธรรม ข้อความที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านที่สอดคล้องกับจริยธรรมนั้นๆ
และความถี่ของจริยธรรม โดยแยกวิเคราะห์เป็น 5 ตาราง ดังนี้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค
หน้า 206)
- 4.1 ตารางวิเคราะห์มโนทัศน์ทางจริยธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านประเภท
ปรัมปรา
- 4.2 ตารางวิเคราะห์มโนทัศน์ทางจริยธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ประเภท
นิทานท้องถิ่น
- 4.3 ตารางวิเคราะห์มโนทัศน์ทางจริยธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ประเภท
เทพนิยาย
- 4.4 ตารางวิเคราะห์มโนทัศน์ทางจริยธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ประเภท
นิทานเรื่องสัตว์

4.5 ตารางวิเคราะห์ทัศนคติทางจริยธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน ประเภท นิทานคลกขบขัน

5. นำตารางวิเคราะห์ทัศนคติทางจริยธรรม รวมทั้งตัวอย่างการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน ที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 เรื่อง ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน ตรวจสอบแก้ไข เพื่อความถูกต้องและเหมาะสม ของภาษาที่ใช้ แล้วนำข้อเสนอนี้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงตัดแปลงตารางที่ใช้ในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวมนิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา จากเอกสารและงานวิจัย ดังนี้

1.1 นิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา จากงานวิจัยเรื่อง "วรรณกรรมพื้นบ้าน จาก คำบลรงค์กาใหญ่ อำเภอนิคมาย จังหวัดนครราชสีมา" โดยปรีชา ลอยตระกูล จำนวน 60 เรื่อง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ง หน้า 232)

1.2 นิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา จากหนังสือ "ของดีโคราช" เล่ม 1 เล่ม 2 และเล่ม 3 รวบรวมโดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จำนวน 26 เรื่อง (ดู รายละเอียดในภาคผนวก ง หน้า 364)

2. การสัมภาษณ์วิทยากร ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์วิทยากร เพื่อรวมนิทานพื้นบ้าน ความขึ้นตอนดังนี้

2.1 นำหนังสือราชการติดต่อขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด นครราชสีมา เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้นำหมู่บ้าน หรือตำบลในการแนะนำวิทยากร และ ติดต่อนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อขอสัมภาษณ์

2.3 ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์วิทยากร ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้นัดหมาย ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิทยากร โดยการบันทึกเทป และการบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแบบสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์วิทยากรนั้น ๆ ถ้าได้นิทานพื้นบ้านซ้ำกับ เรื่อง ที่มีอยู่แล้ว ผู้วิจัยจะคัดออก ปรากฏว่าเหมือนนิทานพื้นบ้านที่ไม่ซ้ำกัน จำนวน 30 เรื่อง จาก วิทยากร 30 ท่าน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ง หน้า 412)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยถอดเทปที่ได้จากการสัมภาษณ์วิทยากร ออกมาเป็นตัวอักษร โดยละเอียดทุกคำพูด เพื่อรักษาสำนวนโวหาร และการใช้ถ้อยคำ ภาษา สลีลาในการเล่า ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เล่า และบรรยากาศในการเล่าไว้
2. จำแนกนิทานพื้นบ้านที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดออกเป็นประเภท ตามรูปแบบได้ 5 ประเภท โดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (ดูรายละเอียดในตารางที่ 2 หน้า 61)
3. สำนวญเนื้อหาในนิทานพื้นบ้านแต่ละเรื่องว่า ข้อความตอนใดบ้าง ที่เป็นลักษณะการกระทำหรือความคิดของตัวละครที่สอดคล้องกับลักษณะของมโนทัศน์ทางจริยธรรมตามหัวข้อจริยธรรม 30 ประการ ที่ระบุไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แล้วบันทึกข้อความดังกล่าวลงในตารางวิเคราะห์มโนทัศน์ทางจริยธรรมตามหัวข้อจริยธรรมนั้น ๆ
4. แจงความถี่ของลักษณะมโนทัศน์ทางจริยธรรมแต่ละข้อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านแต่ละเรื่อง โดยให้คะแนน 1 คะแนน ทุกครั้งที่พบข้อความที่สอดคล้องกับลักษณะมโนทัศน์ทางจริยธรรมแต่ละข้อลงในตารางที่วิเคราะห์ แล้วรวมความถี่ของลักษณะมโนทัศน์ทางจริยธรรมในแต่ละมโนทัศน์ เป็นความถี่ของมโนทัศน์ทางจริยธรรมแต่ละข้อ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก จ หน้า 464)
5. หากำร้อยละของความถี่และจัดอันดับของมโนทัศน์ทางจริยธรรมแต่ละข้อที่พบในนิทานพื้นบ้าน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด โดยจัดอันดับจากความถี่มากไปหาความถี่น้อย
6. หากำร้อยละของความถี่ของมโนทัศน์ทางจริยธรรมแต่ละข้อ ที่พบในนิทานพื้นบ้าน จำแนกตามประเภท
7. จัดอันดับหัวข้อจริยธรรมในนิทานพื้นบ้านที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด จากร้อยละของความถี่ที่ปรากฏในแต่ละหัวข้อจริยธรรมทั้ง 30 ประการ โดยจัดอันดับจากความถี่มากไปหาความถี่น้อย
8. จัดอันดับหัวข้อจริยธรรมในนิทานพื้นบ้านแต่ละประเภท จากร้อยละของความถี่ที่ปรากฏในแต่ละหัวข้อจริยธรรมทั้ง 30 ประการ โดยจัดอันดับจากความถี่มากไปหาความถี่น้อย
9. จัดอันดับนิทานพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา ที่ปรากฏมโนทัศน์ทางจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จำแนกตามประเภทของนิทานพื้นบ้าน โดยจัดอันดับจากความถี่มากไปหาความถี่น้อย
10. สรุปผลของการวิเคราะห์ในรูปแบบของการบรรยาย อภิปราย และเสนอแนะการนำนิทานพื้นบ้านมาใช้ในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา